

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.1.18>

MECHANIZM ADMINISTRACYJNO-PRAWNY WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ W ZAKRESIE ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO: KONCEPCJA I ISTOTA

Igor Khmil

laureat Naukowego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0009-0005-5764-6106

khyil_i_v@ukr.net

Adnotacja. W artykule zbadano istotne cechy mechanizmu administracyjno-prawnego współpracy międzynarodowej w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa narodowego oraz wyjaśniono ostateczny składnik tej koncepcji. Dokonano analizy kluczowej i systemowej kategorii problemu – bezpieczeństwa narodowego. Stwierdzono, że bezpieczeństwo jako ochrona odrębnego obiektu osiągane jest w wyniku określonego, celowego działania określonych podmiotów. Zauważono, że uogólnionym przedmiotem bezpieczeństwa narodowego są interesy narodowe (żywotne interesy człowieka, społeczeństwa i państwa), wokół których ochrony budowana jest odpowiednia polityka państwa, a także właściwy system bezpieczeństwa. Stwierdzono, że mechanizm administracyjno-prawnego współpracy międzynarodowej w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa narodowego jest abstrakcją terminologiczno-prawną, oznaczającą zbiór zasadniczo różnych, lecz wzajemnie powiązanych i uzupełniających się elementów (normatywnych, instytucjonalnych, instrumentalnych, proceduralnych), synergizm z których umożliwia państwom wdrażanie wspólnych, wzajemnie korzystnych środków ochrony i ochrony odpowiednich interesów narodowych przed realnymi i potencjalnymi zagrożeniami.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo narodowe, współpraca międzynarodowa, mechanizm współpracy międzynarodowej, mechanizm administracyjno-prawny.

ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM OF INTERNATIONAL COOPERATION IN THE SPHERE OF ENSURING NATIONAL SECURITY: CONCEPT AND ESSENCE

Igor Khmil

laureate of the Scientific Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0009-0005-5764-6106

khyil_i_v@ukr.net

Abstract. The article explores the essential features of the administrative-legal mechanism of international cooperation in the field of national security and clarifies the definitive component of this concept. This article analyzes the key and system-forming category of the problem - national security. It was concluded that security as the protectedness of an individual object is achieved through specific, purposeful activities of certain entities. It was noted that the generalized object of national security is national interests (vital interests of a person, society, and state), around the protection of which the corresponding state policy and an appropriate security system are formed. It was concluded that the administrative and legal mechanism of international cooperation in the field of national security is a terminological and legal abstraction that denotes a set of essentially different, but interrelated and complementary components (normative, institutional, instrumental, procedural), the synergy of which enables states to carry out joint mutually beneficial measures to protect and defend their respective national interests from real and potential threats.

Key words: national security, international cooperation, mechanism of international cooperation, administrative and legal mechanism.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ

Igor Khmil

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0009-0005-5764-6106

khyil_i_v@ukr.net

Анотація. У статті досліджено сутнісні особливості адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки та з'ясовано дефінітивну складову цього поняття. Проведено аналіз ключової та системоутворюючої категорії проблематики – національної безпеки. Зроблено висновок, що безпека як захищеність окремого об'єкта досягається внаслідок специфічної цілеспрямованої діяльності певних суб'єктів. Відзначено, що узагальненим об'єктом національної безпеки є національні інтереси (життєво

важливі інтереси людини, суспільства і держави), навколо захисту яких формується відповідна державна політика, а також належна система забезпечення. Зроблено висновок, що адміністративно-правовий механізм міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки – це термінологічно-правова абстракція, яка позначає сукупність сутнісно відмінних, однак взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих складових (нормативна, інституційна, інструментальна, процедурна), синергізм яких уможливує здійснення державами спільних взаємовигідних заходів щодо охорони та захисту відповідних національних інтересів від реальних і потенційних загроз.

Ключові слова: національна безпека, міжнародне співробітництво, механізм міжнародного співробітництва, адміністративно-правовий механізм.

Постановка проблеми. За сучасних обставин, коли безпекові загрози та виклики глобалізуються, стають більш складними та дедалі частіше набувають екзистенційного характеру, питання повноцінного й ефективного забезпечення національної безпеки без перебільшення стає найактуальнішим для кожної держави. Водночас особливість та складність як самого явища національної безпеки, так і процесу її забезпечення, що мають зовнішній та внутрішній виміри, унеможливають досягнення цілей і виконання завдань щодо гарантування захищеності всього спектру національних інтересів окремою державою самотужки. Підтвердженням означеного насамперед є широкомасштабна збройна агресія Російської Федерації проти нашої держави, для протистояння якій здійснення міжнародного співробітництва є конче необхідним як для України, так і низки інших країн. Цей акт воєнної агресії підірвав європейську і глобальну безпеку, вкрай негативно вплинув на світову економіку, енергетичну та продовольчу безпеку, спричинив масштабну хвилю міграції (Доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України». Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2022). Разом з цим підтримання взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства задля забезпечення національних інтересів і безпеки загалом є базисною засадою функціонування України, визнаною на рівні Основного Закону.

Таким чином, міжнародне співробітництво у сфері забезпечення національної безпеки, тобто відповідна взаємовигідна спільна діяльність держав, набуває виняткового значення у контексті сьогодення. У свою чергу здійснення такого співробітництва стає можливим внаслідок функціонування спеціального правового механізму, який з огляду на публічно-правову сутність є адміністративно-правовим. На підставі викладеного актуалізується необхідність дослідження поняття та сутності адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Масштабність проблематики забезпечення національної безпеки та здійснення міжнародного співробітництва стала підставою для її наукового осмислення значною кількістю вітчизняних і зарубіжних вчених, серед яких варто виокремити: О. Бандурку, С. Баррета, З. Бжезинського, П. Богуцького, О. Бодрука, А. Войціховського, В. Горбуліна, Ф. Гроса, І. Грунберга, О. Дзьобаня, І. Дороніна, О. Дрозда, А. Качинського, Є. Кобка, Р. Коена, І. Легана, В. Ліпкана, І. Наконечну, В. Настюка, І. Нуруллаєва, С. Папаяні, С. Пауло, Г. Ситника, Є. Скулиша, М. Стерна, Т. Хейла, В. Шакуна. Окреме прикладне значення для потреб дослідження мали праці, присвячені питанням адміністративно-правових механізмів, зокрема, таких науковців як: В. Авер'янов, С. Алфьоров О. Андрійко, О. Безпалова, Ю. Битяк, А. Вархов, В. Галуцько, О. Доценко, А. Комзюк, А. Корнійченко, А. Кошля, В. Миргород-Карпова, В. Петков, Є. Соболь, П. Шорський, Х. Ярмакі. Натомість, проблематика адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки у цілому предметного висвітлення наразі не отримала.

Мета статті – з'ясувати сутнісні особливості адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки та сформулювати авторське визначення цього поняття.

Виклад основного матеріалу. Розгляд окресленої проблематики доцільно розпочати зі з'ясування змісту системоутворюючого поняття «національна безпека».

За сучасних умов проблематика безпеки апіорі займає статус найвищого пріоритету в політиці держави, тому вона виступає предметом дослідження науковців різноманітних сфер діяльності: філософів, політологів, правознавців, економістів, психологів, представників органів державної влади тощо (Подковенко, 2021: 12). Семантично українське слово «безпека» позначає стан, коли кому-, чому-небудь ніхто і ніщо не загрожує (Бусел, 2005: 70). Наведене тлумачення є загальним та найбільш універсальним, а тому слугує основою для низки визначень, сформованих дослідниками.

Безпека розглядається як стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави в різних сферах життєдіяльності від внутрішніх і зовнішніх загроз (Горбулін, Качинський, 2009: 13); стан відсутності будь-якої загрози, бажаний стан суспільства, держави й окремої особи (Урба, 2018: 34); стан відносин між суб'єктами, за якого їхньому існуванню та розвитку не загрожує небезпека; стан стійкості суспільного організму відносно будь-яких спроб силового тиску (Ситник, Орел, 2021: 41). Відповідно до зазначених трактувань простежується, що зміст безпеки є варіативним і прямо залежить від контексту, в якому вона розглядається.

Окрім цього, логічним видається сприйняття безпеки з точки зору епістемології, а саме як характеристики, властивості та результату (Ляшенко, 2015: 19). Відносно потреб нашого дослідження примітною є інтерпретація безпеки через аспект результату. Тобто безпека – захищеність певного об'єкта, що досягається внаслідок специфічної цілеспрямованої діяльності певних суб'єктів. Водночас процес досягнення та подальшого підтримання такого результату варто окреслювати поняттям «забезпечення».

Враховуючи вищевикладене, цілком закономірним постає розуміння національної безпеки крізь призму захищеності її об'єктів від певних загроз. Так, відповідно до тезауруса ЮНБІС (ООН) національна безпека (англ. national security) – це захищеність від зовнішньої агресії, включаючи оборону, розвідку, доступ до стратегічних матеріалів, здатність протистояти економічному тиску тощо (UNBIS Thesaurus, 2020). О. Дзьобань й О. Соснін під національною безпекою розуміють показник здатності суспільства й держави, що захищають національні інтереси самостійно чи разом з іншими дружніми країнами (народами, націями), стримувати або усувати внутрішні й зовнішні загрози; ступінь захищеності інтересів особистості, суспільства й держави від зовнішніх та внутрішніх загроз (Дзьобан, 2021: 77). Представники Національного інституту стратегічних досліджень вказують, що національна безпека може розглядатися як: 1) захищеність життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз; 2) відсутність загроз національним цінностям і життєво важливим інтересам громадян, суспільства, держави; 3) сукупність чинників, які забезпечують сприятливі умови для розвитку країни (Резнікова, Цюкало, Паливода, Дрьомов, Сьомін, 2015: 5). Наведені тлумачення підтримуються більшістю дослідників, а також є такими, що позитивно співвідносяться із офіційною дефініцією цього поняття, закріпленою у ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII, відповідно до якої національна безпека України – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних і потенційних загроз (Про національну безпеку України, 2028).

У контексті з'ясування сутності адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки суттєвим є те, що вищевказаною законодавчою дефініцією визначено узагальнений об'єкт національної безпеки – національні інтереси (життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави), навколо захисту яких і формується відповідна державна політика, а також належна система забезпечення.

Водночас, як обґрунтовувалось на початку, у світі фактично не існує держав, спроможних належно забезпечувати національну безпеку виключно власними силами, не вдаючись до заходів міжнародного співробітництва й ізольовано від міжнародної спільноти.

У доповіді «Більш безпечний світ: наша спільна відповідальність» (ООН, 2004 р.) справедливо відзначено, що кожній державі для забезпечення власної безпеки необхідно, щоб інші держави співпрацювали з нею. Інтересам кожної країни відповідає співробітництво з іншими у справі боротьби з загрозами. У цьому ж контексті наголошується, що безпека навіть найбагатшої держави може прямо залежати, як приклад, від здатності найбіднішої держави стримати розповсюдження нової хвороби (A more secure world: our shared responsibility: report of the Secretary-General's High-level Panel on Threats, Challenges and Change, 2004). Тож цілком об'єктивно окреслюється важливість міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки, а також відповідний взаємозв'язок між національною і глобальною безпекою.

Звідси, вмотивованою є думка Г. Ситника, що більшість того, що входить у поняття національні інтереси України, за своєю суттю можна віднести в одну із трьох категорій: потреби безпеки, потреби добробуту, потреби розвитку міжнародного співробітництва (в економічній, політичній та інших сферах). Інтереси міжнародного співробітництва, як зазначає вчений, зумовлюють цілі, досягнення яких передбачає забезпечення кращих можливостей для досягнення перших двох категорій інтересів. Вони надають потребам безпеки і добробуту зовнішнього спрямування, оскільки відображають тенденції все більшої взаємозалежності світового співтовариства (Ситник, 2005: 311).

Розвиток двосторонніх і багатосторонніх міждержавних відносин є необхідним елементом у процесі побудови ефективної зовнішньої політики будь-якої країни (Зовнішня політика України як фактор забезпечення національної безпеки держави та відстоювання її інтересів на міжнародній арені, 2018). Тому міжнародне співробітництво фактично виступає ключовою формою реалізації зовнішньої політики держави.

Відповідно до чинного законодавства зовнішньополітична діяльність України є відкритою та спрямовується на забезпечення її національних інтересів і безпеки, виходячи насамперед з необхідності гарантування безпеки, суверенітету та захисту територіальної цілісності, шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права (Конституція України, 1996; Стратегія національної безпеки України, 2020). З цього випливає, що міжнародне співробітництво обов'язково підлягає нормативному впорядкуванню (здійснюється на основі норм міжнародного публічного права) та має суто прагматичний характер для його учасників (повинно бути взаємовигідним).

Не вдаючись до поглибленого аналізу дефінітивної складової поняття «міжнародне співробітництво», варто вказати, що у широкому сенсі співробітництво – це завжди спільна діяльність, спільні дії (Бусел, 2005: 1367). Тому міжнародне співробітництво – взаємовигідна спільна діяльність суб'єктів міжнародного права.

Згідно з базовим розумінням співробітництво, як вказує С. Пауло, має місце тоді, коли його суб'єкти пристосовують свою поведінку до фактичних або очікуваних переваг інших. Тому міжнародне співробітництво передбачає взаємодію для досягнення спільних цілей, коли переваги відповідних суб'єктів можуть не співпадати (Paulo, 2014: 3). С. Перепьолкін та Є. Паршутін під міжнародним співробітництвом пропонують розуміти регулярну цілеспрямовану й координовану спільну діяльність учасників міжнародних публічних відносин, що здійснюється на основі загально визнаних принципів і норм міжнародного права та спрямована на узгодження їх інтересів для досягнення спільних цілей (Перепьолкін, 2018: 9). Наведені визначення

підтверджують тезис про те, що міжнародне співробітництво – це спільна діяльність його сторін, а також вказують на фактор спільних цілей. Останнє, на нашу думку, є спірним, адже, як вказувалось вище, міжнародне співробітництво насамперед має прагматичний характер (має бути взаємовигідним для його учасників). За таких обставин, міжнародне співробітництво може спрямовуватися як на досягнення спільних, так і пов'язаних або відмінних цілей.

Відтак погоджуємося із визначеннями, які не відносять до ознак міжнародного співробітництва спільність цілей його сторін. Як приклад, на думку І. Смоля, міжнародне співробітництво являє собою спільну й узгоджену діяльність уповноважених органів різних країн, що регулюється нормами міжнародного і внутрішньодержавного права, по реалізації інтересів особистості, суспільства, держави та міжнародного співтовариства у певних сферах суспільної діяльності (Смоля, 2020: 58). А. Войціховський зазначає, що міжнародне співробітництво – це спільні дії суб'єктів у будь-якій сфері їх спільних інтересів, їх взаємопов'язана діяльність із узгодження своїх позицій, координації дій, вирішення проблем, що мають взаємне значення і ухвалення взаємоприйнятних рішень (Войціховський, 2020: 49). Суттєвим аспектом, який також відзначається у наведених визначеннях, є те, що міжнародне співробітництво передбачає диференціацію за сферами.

Відповідно до ч. 1 ст. 24 Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII міжнародне співробітництво з питань національної безпеки є однією з форм реалізації державної політики у сфері національної безпеки і спрямовується на захист національних інтересів України (Про національну безпеку України, 2018). В узагальненому вигляді зміст міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки, зважаючи на актуальні пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, можна сформулювати з огляду на зміст засади взаємодії, на якій ґрунтується Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. Тобто як розвиток стратегічних відносин із ключовими іноземними партнерами, насамперед з Європейським Союзом і НАТО та їх державами-членами, Сполученими Штатами Америки, прагматичне співробітництво з іншими державами та міжнародними організаціями на основі національних інтересів України (Стратегія національної безпеки України, 2020).

Отже, можемо визначити, що міжнародне співробітництво у сфері забезпечення національної безпеки – це:

по-перше, різновид міжнародного співробітництва та одна із форм реалізації державної політики у сфері національної безпеки (ключова форма реалізації зовнішньої політики держави), що спрямовується на захист національних інтересів;

по-друге, заснована на принципах і нормах міжнародного публічного права організована, формально виражена та взаємовигідна спільна діяльність держав (в особах уповноважених органів і посадових осіб) щодо досягнення цілей і виконання завдань, пов'язаних з охороною та захистом власних національних інтересів від реальних і потенційних загроз.

Згідно із запропонованим трактуванням до основних ознак міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки ми відносимо:

1) заснованість на принципах і нормах міжнародного публічного права (міжнародні джерела адміністративного права) – вихідна ознака, що, з одного боку, встановлює для держав обов'язковість здійснення та розвитку такого міжнародного співробітництва, а з іншого – визначає фундаментальні правила і процедури, на основі яких воно має здійснюватися;

2) організованість – ознака, що у поєднанні з вищевказаною ознакою, надає досліджуваному співробітництву належного та завершеного впорядкування. У відповідному контексті держави, враховуючи принципи і норми міжнародного права: а) формують внутрішнє законодавство (національні джерела адміністративного права), що визначає концептуальні й організаційно-правові засади їх участі у такому співробітництві; б) координують й узгоджують свою спільну діяльність з метою досягнення бажаних результатів;

3) формальну вираженість – ознака, згідно з якою міжнародне співробітництво у сфері забезпечення національної безпеки обов'язково має зовнішній вираз (здійснюється у відповідних формах);

4) взаємовигідність – сутнісна ознака будь-якого виду міжнародного співробітництва, що вказує на прагматичні мотиви його учасників (сторін), детерміновані потребами щодо ефективної реалізації національних інтересів.

Відтак об'єктивно вбачається, що міжнародне співробітництво у сфері забезпечення національної безпеки, окрім інституційної (суб'єктної), містить й інші невід'ємні складові, внаслідок системного поєднання яких стає можливим його здійснення. Означене дає підстави вести мову про механізм міжнародного співробітництва, який з огляду на публічно-правову сутність є адміністративно-правовим.

Традиційний підхід до лексичного визначення слова «механізм» полягає у його розумінні як внутрішньої будови, системи чого-небудь; сукупності станів процесів, з яких складається певне явище (Золотухіна, 2019: 62). У зв'язку з цим поняття «механізм» у якості родової наукової абстракції, як слушно зауважує Ю. Кривицький, доцільно застосовувати для характеристики значного переліку правових явищ. Водночас осмислення певного явища як механізму передбачає: 1) складність його внутрішньої будови; 2) системність, узгодженість організації його елементів (компонентів); 3) здатність до динаміки, визначеного цілеспрямованого функціонування; 4) його схильність до самоорганізації або зовнішнього управління (Кривицький, 2010: 18).

Таким чином, механізм міжнародного співробітництва – це термінологічна абстракція, якою позначається сукупність сутнісно відмінних, однак взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих складових, системне й організоване поєднання яких уможливує здійснення міжнародного співробітництва.

У свою чергу прикметник «адміністративно-правовий» означає, що такий механізм є категорією адміністративного права та, відповідно, має правовий характер (ґрунтується на відповідних нормах права). Наукові погляди щодо змісту поняття «адміністративно-правовий механізм» можуть різнитися, однак об'єднуючим фактором є те, що більшість вчених-адміністративістів розглядають його як сукупність взаємопов'язаних елементів (систему) адміністративно-правових засобів, способів тощо. У відповідному контексті, як приклад: С. Алфьоров адміністративно-правовий механізм протидії корупції розкрив як систему правових засобів, які інтегровані й організовані таким чином, що дозволяють уповноваженим суб'єктам послідовно та ефективно здійснювати діяльність із протидії корупції за допомогою заходів адміністративно-правового характеру (Алфьоров, 2011: 294); С. Науменко під адміністративно-правовим механізмом взаємодії експертних установ з правоохоронними органами розуміє сукупність взаємопов'язаних адміністративно-правових засобів, способів і форм, за допомогою яких здійснюється регулювання спільної діяльності експертних установ з правоохоронними органами (Науменко, 2018: 119); В. Миргород-Карпова адміністративно-правовий механізм забезпечення контролю за міжнародними фінансами означила як взаємопов'язану та взаємозалежну систему заходів та засобів, що реалізуються органами державної влади та місцевого самоврядування, в порядку та в межах встановлених адміністративно-правовими нормами, з метою створення усіх необхідних умов для ефективного здійснення контролю за міжнародними фінансами (Миргород-Карпова, 2018: 137); А. Корнійченко адміністративно-правовий механізм запобігання булінгу визначила як комплексну систему, яка складається із сукупності правових інструментів (способів, форм і засобів) та процедур, регламентованих нормами адміністративного права, за допомогою яких суб'єктами публічного адміністрування здійснюється адміністративно-правове регулювання відповідних відносин (Корнійченко, 2021: 93–94).

Висновки і пропозиції. Узагальнюючи викладений матеріал, можемо визначити, що адміністративно-правовий механізм міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки – це термінологічно-правова абстракція, яка позначає сукупність сутнісно відмінних, однак взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих складових (нормативна, інституційна, інструментальна, процедурна), синергізм яких уможлиблює здійснення державами спільних взаємовигідних заходів щодо охорони та захисту відповідних національних інтересів від реальних і потенційних загроз.

Список використаних джерел:

1. Доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України». Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. 135 с.
2. Подковенко Т. Національна безпека України: аксіологічний та правовий аспекти. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 1 (25). С. 11–18.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Уклад, голов, ред. В. Бусел. К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
4. Горбулін В., Качинський А. Засади національної безпеки України: підручник. Київ: Інтертехнологія, 2009. 272 с.
5. Урба С. Теоретичні аспекти дослідження суті економічної безпеки. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 33–38.
6. Ситник Г., Орел М. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України : підручник. Київ: МАУП, 2021. 372 с.
7. Ляшенко О. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія. 2-ге вид., переробл. Київ: НІСД, 2015. 348 с.
8. National security, UNBIS Thesaurus. URL: <https://metadata.un.org/thesaurus/1004328?lang=en>
9. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади: монографія / за заг. ред. О. Дзьобаня. Харків: Право, 2021. 776 с.
10. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: аналітична доповідь / О. Резнікова, В. Цюкало, В. Паливода, С. Дрьомов, С. Сьомін. Київ : НІСД, 2015. 58 с.
11. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
12. A more secure world: our shared responsibility: report of the Secretary-General's High-level Panel on Threats, Challenges and Change. [New York] : UN, Dept. of Public Information, 2004. 154 p.
13. Ситник Г. Про один із підходів визначення ієрархії національних інтересів в процесі розробки стратегії національної безпеки України. *Університетські наукові записки*. 2005. № 3. С. 309–313.
14. Зовнішня політика України як фактор забезпечення національної безпеки держави та відстоювання її інтересів на міжнародній арені: звіт про науково-дослідну роботу. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2018. 25 с.
15. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
16. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n5>
17. Paulo S. International Cooperation and Development: A Conceptual Overview: Discussion Paper. Bonn: German Development Institute/Deutsches Institut für Entwicklungspolitik, 2014. 40 p.
18. Перепьолкін С., Паршутін Є. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності : навч. посіб. С. Перепьолкін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 112 с.
19. Смолій І. Організаційно-правові засади міжнародного співробітництва у сфері адміністративного судочинства : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. МАУП. Київ, 2020. 238 с.

20. Войціховський А. Міжнародне право : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
21. Золотухіна Л. Адміністративно-правовий механізм забезпечення реалізації публічного інтересу. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2019. № 4 (38). С. 61–64.
22. Кривицький Ю. Спеціалізовані норми права в механізмі правового регулювання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2010. 260 с.
23. Алфьоров С. Адміністративно-правовий механізм протидії корупції в органах внутрішніх справ : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2011. 38 с.
24. Науменко С. Щодо змісту адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами. *Юридичний бюлетень*. 2018. № 6. С. 116–122.
25. Миргород-Карпова В. Адміністративно-правовий механізм забезпечення контролю за міжнародними фінансами в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2018. 258 с.
26. Корнійченко А. Адміністративно-правовий механізм запобігання булінгу в Україні : дис. ... док-ра філософ. : 081 – Право. Кропивницький, 2021. 270 с.

References:

1. Dopovid do shchorichnoho Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshche Ukrainy». (2022). [Report to the annual Message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine "On the internal and external situation of Ukraine"]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. 135 p. [in Ukrainian].
2. Podkovenko, T. (2021). Natsionalna bezpeka Ukrainy: aksiolohichni ta pravovyi aspekty. [National security of Ukraine: axiological and legal aspects]. *Aktualni problemy pravoznavstva*. № 1 (25). pp. 11–18. [in Ukrainian].
3. Busel, V. (Ed.) (2005). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.). [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with supplements and supplements)]. Irpin: VTF «Perun». 1728 p. [in Ukrainian].
4. Horbulin, V., Kachynskiy, A. (2009). Zasady natsionalnoi bezpeky Ukrainy. [Principles of national security of Ukraine]: pidruchnyk. Kyiv: Intertekhnolohiia. 272 p. [in Ukrainian].
5. Urba, S. (2018). Teoretychni aspekty doslidzhennia suti ekonomichnoi bezpeky. [Theoretical aspects of the study of the essence of economic security]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. Vyp. 34. pp. 33–38. [in Ukrainian].
6. Sytnyk, H. (Ed.) Orel, M. (2021). Natsionalna bezpeka v konteksti yevropeiskoi intehratsii Ukrainy. [National security in the context of European integration of Ukraine]: pidruchnyk. Kyiv: MAUP. 372 p. [in Ukrainian].
7. Liashenko, O. (2015). Kontseptualizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva. [Conceptualization of management of economic security of the enterprise]: monohrafiia 2-he vyd pererobl. Kyiv: NISD. 348 p. [in Ukrainian].
8. National security, UNBIS Thesaurus. Retrieved from: <https://metadata.un.org/thesaurus/1004328?lang=en> [in English].
9. Dziuban, O. (Ed.) (2021). Natsionalna bezpeka: svitohliadni ta teoretyko-metodolohichni zasady. [National security: outlook and theoretical and methodological foundations]: monohrafiia. Kharkiv: Pravo. 776. [in Ukrainian].
10. Reznikova, O., Tsiukalo, V., Palyvoda, V., Dromov, S., Somin, S. (2015). Kontseptualni zasady rozvytku systemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy. [Conceptual principles of the development of the national security system of Ukraine]: analitychna dopovid. Kyiv: NISD. 58. [in Ukrainian].
11. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy. (2018, June 21). [On the national security of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 2469-VIII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> [in Ukrainian].
12. A more secure world: our shared responsibility. (2004). *Report of the Secretary-General's High-level Panel on Threats, Challenges and Change*. 154. [in English].
13. Sytnyk, H. (2005). Pro odyn iz pidkhodiv vyznachennia ierarkhii natsionalnykh interesiv v protsesi rozrobky stratehii natsionalnoi bezpeky Ukrainy. [On one of the approaches to determining the hierarchy of national interests in the process of developing the national security strategy of Ukraine]. *Universytetski naukovy zapysky*. № 3. pp. 309–313. [in Ukrainian].
14. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. (2018). Zovnishnia polityka Ukrainy yak faktor zabezpechennia natsionalnoi bezpeky derzhavy ta vidstoiuvannya yii interesiv na mizhnarodnii areni. [Ukraines foreign policy as a factor in ensuring the states national security and defending its interests in the international arena]. Zvit pro naukovu-doslidnu robotu. Kyiv: : Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. 25 p. [in Ukrainian].
15. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. *Zakon № 254k/96-VR*. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 30. St. 141. [in Ukrainian].
16. Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy. (2020, September 14). [National security strategy of Ukraine]. *Ukaz Prezydenta Ukrainy № 392/2020*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n5> [in Ukrainian].
17. Paulo, S. (2014). International Cooperation and Development: A Conceptual Overview. Discussion Paper. 40 p. [in English].
18. Perepolkin, S., Parashutin, Ye. (2018). Mizhnarodne spivrobotnytstvo u sferi pravookhoronnoi diialnosti. [International cooperation in the field of law enforcement]: navch. posib. Dnipro: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. 112 p. [in Ukrainian].
19. Smolii, I. (2020). Orhanizatsiino-pravovi zasady mizhnarodnoho spivrobotnytstva u sferi administratyvnoho sudochynstva. [Organizational and legal principles of international cooperation in the field of administrative justice]. *Dys. ... kand. yuryd. nauk*. Kyiv: MAUP. 238 p. [in Ukrainian].
20. Voitsikhovskiy, A. (2020). Mizhnarodne pravo. [International law]: pidruchnyk. Kharkiv: Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. 544 p. [in Ukrainian].
21. Zolotukhina, L. (2019). Administratyvno-pravovyi mekhanizm zabezpechennia realizatsii publichnoho interesu. [Administrative and legal mechanism of ensuring realization of public interest]. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. № 4 (38). pp. 61–64. [in Ukrainian].

22. Kryvytskyi, Yu. (2010). Spetsializovani normy prava v mekhanizmi pravovoho rehulivannia. [Specialized norms of law in the mechanism of legal regulation] : dys. ... kand. yuryd. nauk 12.00.01. Kyiv. 260 p. [in Ukrainian].
23. Alforov, S. (2011). Administratyvno-pravovyi mekhanizm protydii koruptsii v orhanakh vnutrishnikh sprav. [Administrative and legal mechanism of combating corruption in internal affairs bodies] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk 12.00.07. Kharkiv. 38 p. [in Ukrainian].
24. Naumenko, S. (2018). Shchodo zmistu administratyvno-pravovoho mekhanizmu vzaiemodii ekspertnykh ustanov z pravookhoronnyimi orhanamy. [Regarding the content of the administrative-legal mechanism of interaction between expert institutions and law enforcement agencies]. *Iurydychnyi biuleten*. № 6. pp. 116–122. [in Ukrainian].
25. Myrhorod-Karpova, V. (2018). Administratyvno-pravovyi mekhanizm zabezpechennia kontroliu za mizhnarodnyimi finansamy v Ukraini. [Administrative and legal mechanism for ensuring control over international finances in Ukraine] : dys. ... kand. yuryd. nauk 12.00.07. Sumy. 258. [in Ukrainian].
26. Korniiichenko, A. (2021). Administratyvno-pravovyi mekhanizm zapobihannia bulinhu v Ukraini. [Administrative and legal mechanism for preventing bullying in Ukraine] : dys. ... dok-ra filosof. 081 Pravo. Kropyvnytskyi. 270 p. [in Ukrainian].